

**МОДЕЛЬ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ****ВОЛОДИМИР, ГЛАЗУНОВ¹
ОЛЕКСАНДР, КРАСНОКУТСЬКИЙ²
ОЛЕГ, МАСЮК³****Анотація**

Тема моделі глобального управління є актуальною в сучасному світі у контексті різноманітних глобальних викликів та проблем. Зростаюча глобалізація економіки, політики, культури та інших сфер життя створює потребу в розумінні та вдосконаленні моделей управління на рівні світового співтовариства. У статті аналізуються зміни моделі управління геосоціумом, які відбулись під впливом розвитку шерінгової та цифрової економік. Визначається характер взаємодії держав з транснаціональними корпораціями, а також потенційне місце громад, як власника і джерела ресурсного обміну та суб'єкта глобального управління, в процесі цієї взаємодії. Тобто метою дослідження є осмислення тенденцій оновлення моделі глобального управління в процесі трансформації геосоціуму. Ми використовували діалектичний підхід та метод інтелектуальної інверсії, що дозволило комплексно поглянути на перерозподіл функцій управління соціумом та геосоціумом. У результаті констатується, що зелений, цифровий та криптовалютний переходи виступають інструментальними формами для переоформлення моделі глобального управління стратегічними ресурсами життєдіяльності. У висновку заявляється, що перехід до епохи цифрового співіснування збільшив гнучкість суб'єктів глобального управління та розмаїття їхніх об'єднань на основі гармонізації та відновлення енергетично-інформаційного балансу системи. Сучасна складна й, водночас, крихка та вразлива конструкція геосоціуму вимагає від системи управління, що формується, дотримання принципів відкритості, толерантності, діалогової комунікації та відповідальності всіх учасників геосоціальних відносин. Загалом, подальший розвиток соціально-філософського аналізу моделі глобального управління допоможе не лише краще зрозуміти складні взаємозв'язки у світовому політичному та соціальному ландшафті, а й сприятиме створенню більш ефективних та справедливих механізмів управління на міжнародному рівні. багатьох аспектів, включаючи політичні, економічні, соціальні та культурні фактори. Проте, слід намітити деякі загальні принципи та напрями, які можуть бути враховані при розробці такої моделі.

Ключові слова: транснаціональні корпорації, зелений перехід, імперіалізм, геосоціум, шерінг, трансформації моделі глобального управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Тема моделі глобального управління є актуальною в сучасному світі у контексті різноманітних глобальних викликів та проблем. Зростаюча глобалізація економіки, політики, культури та інших сфер життя створює потребу в розумінні та вдосконаленні моделей управління на рівні світового співтовариства. Соціально-філософський аналіз цієї теми дозволяє розглянути її з різних точок зору, включаючи етичні, політичні, економічні та культурні аспекти, розуміти вплив глобального управ-

ління на соціальні структури, права людини, розподіл ресурсів, справедливість та інші соціальні проблеми. Питання, пов'язані з ефективністю та справедливістю глобального управління, розподілом влади між країнами та регіонами, а також управлінням глобальними проблемами, такими як зміна клімату, бідність, конфлікти тощо, залишаються в центрі уваги сучасних досліджень. Отже, тема моделі глобального управління з соціально-філософським аналізом залишається дуже актуальною і важливою для вивчення та розвитку наукових та практичних підходів до управління світовим співтовариством. Розгляд аспектів моделі глобального управління з соціально-філософського погляду дозволяє глибше проаналізувати етичні принципи, які мають лежати в основі такої моделі, розглянути різноманітні політичні структури та їх придатність для вирішення глобальних викликів, врахувати культурну різноманітність та необхідність взаєморозуміння між різними культурами, а також розглянути роль

Corresponding authors:

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: glazunovzp@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0426-3230

² Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: olvolkras@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7818-2284

³ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: olegpm16@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3853-5863

громадян та громадськості у формуванні та вдосконаленні моделі глобального управління. Такий підхід сприяє збагаченню дискурсу щодо проблем та можливих рішень у сфері глобального управління. Соціально-філософський аналіз підкреслює важливість створення механізмів управління, які були б демократичними, прозорими та відкритими для усіх зацікавлених сторін. Такі механізми мають забезпечувати широку участь громадян у прийнятті рішень, а також враховувати інтереси та потреби різних соціальних груп та культурних спільнот. У той же час, аналіз показує необхідність врахування сучасних викликів, таких як зміна клімату, глобальні конфлікти, торговельні та економічні проблеми, при розробці моделі глобального управління. Це означає, що модель повинна бути гнучкою та адаптивною, щоб ефективно реагувати на змінні обставини та вимоги глобального співтовариства.

Модель глобального управління повинна бути побудована на принципах демократії та представництва, де рішення приймаються з урахуванням інтересів всіх країн та соціальних груп. Модель повинна сприяти співробітництву між державами та міжнародними організаціями для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, бідність, конфлікти тощо. Модель має забезпечувати справедливість та рівність між різними країнами та соціальними групами, враховуючи їхні особливості та потреби. Управління повинно бути збалансованим, з урахуванням як інтересів держав, так і інтересів громадян світу. Це може включати як централізовані, так і децентралізовані механізми управління. Модель повинна передбачати участь громадськості та неурядових організацій у процесі управління, щоб забезпечити широкий спектр поглядів та інтересів. Модель повинна гарантувати захист та підтримку прав людини, як основний принцип глобального управління.

Практична реалізація цієї моделі може включати створення або реформування міжнародних організацій, таких як ООН, ЄС, МВФ тощо, з метою врахування вищезазначених принципів. Також важливо активізувати співпрацю між країнами на двосторонній та багатосторонній основі, розробляти та реалізувати спільні стратегії щодо рішення глобальних проблем, сприяти розвитку міжнародного права та забезпеченню його дотримання, а також підтримувати соціальні та економічні ініціативи, спрямовані на зменшення нерівностей та забезпечення сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

У рамках цього дослідження ми спробували проаналізувати тенденції та закономірності в організації системного глобального управління з позицій різних дослідників. Так, узагальнена позиція на основі робіт представників діалектико-матеріалістичної парадигми (А. Грамші, К. Маркс, В. Воловик та ін.): а) фіксує складність формування та підтримки суб'єктності громадських об'єднань людей через брак доступу до знарядь праці та засобів виробництва; б) визначає тенденцію на концентрацію потенціалу організаторів виробництва матеріальних благ у великі міжнародні комерційні компанії, які ведуть боротьбу за перерозподіл глобального ринку збуту.

У той же час інші концептуалісти (І. Валлерстайн, М. Вебер, Ф. Фукуяма та ін.) акцентують увагу на зародженні, функціонуванні та руйнації ліберально-демократичної системи глобального життєвого устрою, а також на його трансформації в умовах цифровізації. Домінуючі тенденції у суспільно-державних та міжнародних відносинах підкреслюють Ж. Атталі та С. Дацюк, які знаходячись на позиціях лібертаріанста, активно просувають ідею відмирання держави та початку ери панування великих транснаціональних корпорацій.

Аналізуючи розвиток геосоціальних процесів, необхідно не забувати про глобальне громадянське суспільство – активного учасника міжнародних та міждержавних відносин, який є більш ефективним учасником вирішенні проблем планетарного масштабу, а ніж національні соціальні об'єднання (Vivek Kumar Mishra). У цьому контексті задля розвитку партнерства в умовах глобальних змін важливим елементом є організація громадянської дискусії, підтримка розвитку комунікації на суб'єкт-суб'єктному рівні.

Дослідження трансформації моделі глобального управління виходить із наявних поглядів на реформу соціального управління на рівні країни. Особливе значення тут має інституціоналізація наявних елементів публічного управління як проєкція розвитку інститутів на рівні геосоціуму (Xiaohan Li). Відповідні дослідницькі розвідки вказують на важливість врахування всієї повноти теоретичного та практичного досвіду не тільки на суспільно-історичному, а й на соціокультурному рівні. Екологічна криза спричинена обмеженням розвитком вільного ринку вплинула

на появу нового спектру досліджень, які були орієнтовані на осмислення шляхів великого переходу до більш гармонійних форм господарювання. Серед них варто підкреслити фундаментальний аналіз та оцінку екологічного становища світу під тиском матеріального перевиробництва, а також створення фундаменту до формулювання нової моделі глобального управління (Zhiyan Li). Тут варто звернути увагу на акцент на антиекологічному характері капіталізму та необхідності його трансформації та переосмислення.

Крім того, підґрунтям для нашої роботи стали сучасні методологічні дослідження у сфері створення ідеальних моделей (утопій), які можна екстраполювати як на соціальні, так і на глобальні процеси сучасного світу (Wanting Li). Такі просторово-часові моделі є інструментами для створення візії необхідних геосоціальних змін. Особливо це стосується накопичення та ефективного використання людського капіталу в умовах тектонічних перетворень, які переживає сьогодні людство.

Разом із цим погляд на глобальне управління був би неповним без опори на дослідження антиутопій як відображення гірших сценаріїв розвитку майбутнього у світі. Точкою відліку у цьому контексті можна вважати аналіз робіт Дж. Оруелла, а також їх значення для переосмислення суспільно-історичних процесів та сьогодення (Abdalatif Mamoun Hassan, Abdelnaeim Ibrahim Awad Elaref). Оновлена в рамках дослідження модель орієнтована на запобігання появи антиутопій як руйнівних проявів геосоціальних відносин, так як в її основі знаходиться баланс виробництва та споживання в системі матеріального виробництва, що дає змогу побудувати органічне суспільство.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Протягом тривалого часу держава була універсальною організаційною формою, що домінувала в процесі регламентації суспільного виробництва та розподілу матеріальних благ на певній території на основі легального та легітимного права розпоряджатися природними ресурсами, необхідними для цього. Проте легалізація та легітимація лише фіксували результати передачі суб'єктності від соціуму до держави, по мірі того як громада та (або) окремі індивіди втрачали право розпоряджатися землею та природними ресурсами на відповідній території. Владний потенціал держави

згодом закріпився у державних управлінських функціях, у тому числі у діях контраверсійного, зворотного характеру – передачі права на землю та розпорядження ресурсами окремим індивідам та групам, що визначало вже відповідно їхню суб'єктність, можливість приймати певні управлінські рішення.

Сучасні глобальні технологічні зміни людського існування вивели на перший план транснаціональні корпорації та їхні різновиди, які у тій, чи іншій мірі, впливали на енергетичний баланс на рівні геосоціуму. Згадаємо хоча б Британську та Голландську Ост-Індську компанії або Allied American Corporation Арманда Хаммера, які на основі своєї інноваційно-управлінської діяльності ставали основою комунікацій між державами у складні часи. Тобто системні управлінські функції періодично перетікали від держав до міжнародних комерційних об'єднань, які ставали флагманами людського розвитку. Саме ці структури стали джерелами появи та формування страхового та фондового ринків, а також сприяли легалізації соціалізму як нового підходу до організації виробництва та перерозподілу матеріальних благ.

Проте сьогодні відбувається комплексний та системний перехід до нових форм глобального управління, в яких баланс життєво-енергетичних ресурсів впорядковується одночасно на різних рівнях, у тому числі, за місцем його походження/розташування, тоді як суб'єктність постає тимчасовою ознакою, у різній мірі, учасників геосоціальних відносин. Подібні трансформації руйнують усталену систему функціонування геосоціуму та актуалізують наукові пошуки оновленої моделі управління глобальним світом.

Метою дослідження є соціально-філософське осмислення наявних геосоціальних змін у світі та опис контурів нової моделі глобального управління світом, яка б змогла гармонізувати соціальні та міжнародні відносини.

Завдання дослідження:

- 1) проаналізувати вектори розвитку суб'єктів геосоціальних відносин;
- 2) дослідити перетікання функцій та нові контури геосоціуму;
- 3) з'ясувати особливості процесу трансформації глобального управління.

Методологія дослідження

Задля досягнення поставлених цілей у статті використовується діалектичний підхід, сформований на методологічних доробках К. Маркса

та його послідовників, але з урахуванням їх доопрацювання в рамках запорізької соціально-філософської школи В. Воловика (Воловик В., 2004). в якій цілісно розглядаються питання національної та міжнародної гуманітаристики.

У центрі дослідження знаходиться діалектична взаємодія «формальна держава – транснаціональні корпорації», яка розкривається у появі нових суб'єктів геосоціальних відносин – громад. Вони за допомогою впровадження діалогу та комунікацій гармонізують новий глобальний світ.

Крім того, дослідницька робота проводилась за допомогою використання утопічного методу (Wanting Li) як синтезуючого інструменту для розбудови цілісної картини майбутньої моделі глобального управління. Використання цього методу дало змогу виокремити нові центри управління глобальною життєдіяльністю та визначити варіанти перерозподілу (перетікання) функцій між ними задля забезпечення гнучкості керівного впливу.

Задля заглиблення на мікрорівень зазначених процесів у дослідженні використовувався вторинний аналіз кількісних даних, який вказав нам на зміну балансів у сфері соціального та глобального управління підчас цифровізації виробництва та споживання матеріальних благ. При цьому, цифровізація по факту додала рухливості функціональним змінам у взаємодії суб'єктів геосоціальних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Вектори розвитку суб'єктів геосоціальних відносин

Сучасні глобальні трансформації представляють собою комплексний суспільно-історичний процес, який проявляється, в тому числі, і у зміні взаємодії державно-політичних та економічних еліт, а отже впливає на осучаснення управління соціальними та геосоціальними відносинами. Аналізуючи вказану трансформацію, Ж. Атталі бачить транснаціональні компанії домінують цього процесу. На його думку, поступово ринки найдуть нові джерела доходів, поширюючись на діяльність, яку сьогодні здійснюють державні служби: освіта, здоров'я, навколишнє середовище, суверенітет. Приватні підприємства комерціалізують ці послуги, а після заміняють їх товарами масового виробництва, які ідеально вписуються в хід технологічного прогресу. Подібної точки зору дотримується і С. Дацюк

(Дацюк С., 2018). який зазначає, що існує масштабний процес всесвітнього руйнування держав і витіснення їх корпораціями з багатьох сфер монопольного надання послуг. Візьмемо цю тезу для позначення тренду, але зауважимо, що діалектична взаємодія транснаціональних корпорацій (олігархічного консенсусу) та формальних держав є багатогранною, так як вона розкривається та реалізується у мережі унікальних і взаємодоповнюючих об'єднань людей, що стають самостійними суб'єктами глобального управління.

У наявних умовах держава перестала бути оплотом буття соціуму та геосоціуму. Як приклад, провальний кліматичний саміт ООН в Глазго, на якому світові державні лідери не змогли врятувати майбутнє нашої планети. Тобто, держава сьогодні приречена ділитися управлінськими функціями з транснаціональними корпораціями, а також іншими активними суб'єктами геосоціальних відносин, які контролюють фінансовий та людський капітали. Проте, чи є альтернатива є насправді альтернатива державі у існуючій системі управлінських відносин у світі?

Звернемось до визначення складових існуючої моделі глобального управління. Почнемо з транснаціональної корпорації як одного з її центрів, що знаходиться у складі тіньової держави та відіграє провідну роль у організації світового та регіонального співіснування. Дослідники сфери обігу матеріальних ресурсів зламали не один список при визначенні поняття «транснаціональна корпорація», намагаючись покласти до критеріїв суму обігових коштів або складну та суперечливу структуру цих установ.

Для розробки робочого поняття зазначимо, що подібні організації працюють за межами державного контролю, а отже їх родовою ознакою є суб'єктність на геосоціальному рівні. Видові ж ознаки пов'язані з функціями цих корпорацій, які перетікають до них від держави.

Базовою функцією у даній сфері є доступ та розпорядження ресурсами людського існування, які оформлюється за допомогою їх привласнення та легітимації цієї власності на основі прийнятого у світі погляду на спільну життєдіяльність. З урахуванням наведеної інформації, *транснаціональна корпорація* – це структурований суб'єкт геосоціальних відносин, утворений представниками олігархічних еліт для управління стратегічними ресурсами, виходячи із наявної конструкції організації співіснування.

Звертаючись до причин оформлення транснаціональних корпорацій як носіїв базових управлінських функцій, які визначають потенціал змін глобального управління, та аналізуючи праці С. Сімона, І. Валлерстайн вказував, Сімон розглядав класовий конфлікт між «промисловими працівниками» та непрацюючими в якості перехідної стадії, на зміну якій прийде гармонійне суспільство виробничих індустріальних класів під егідою вчених людей. Звернемо увагу на те, що вчені люди виступає учасниками класового конфлікту, які здобувають контроль над стратегічними ресурсами життєдіяльності. За таких умов, ця проактивна соціальна група оформлюється у олігархію як нову форму управління, яка у подальшому виросла у тіньові уряди світового та регіонального масштабів.

Як відомо, представники діалектико-матеріалістичного підходу виокремили етапи створення транснаціональних корпорацій, а їх найвищу форму глобальної взаємодії назвали імперіалізм як: капіталізм на тій стадії розвитку, коли склалось панування монополій та фінансового капіталу, отримав велике значення експорт капіталу, міжнародні трести почали розподіл світу и закінчився розподіл всієї території землі великими капіталістичними країнами. Описані прояви розгортання діяльності транснаціональних корпорацій доволі точно знайшли своє втілення в Україні та інших державах Східної Європи, коли комерційні монополії стали частиною механізму управління промисловими підприємствами та земельним господарствами. Проте, час не стоїть на місці та «новий імперіалізм» змінює свій вектор від концентрації земельної власності на контроль людського ресурсу засобами цифрової комунікації в Інтернеті.

Акцентуючи увагу на сфері відновлення енергетичного потенціалу соціального організму, ми більш чітко розуміємо, що види цих міжнародних корпорацій різняться підконтрольними їм ресурсами геосоціальної життєдіяльності.

Отже зробимо аналіз діяльності зазначених корпорацій. По-перше, це корпорації, які мають чітко виражену спрямованість на комерційну вигоду та формують пріоритетні людські залежності. Сюди можна віднести як Coca-Cola, Kraft Foods та Cargill Inc., так і Royal Dutch Shell та Philip Morris International. По-друге, корпорації, які займаються випуском інформаційного продукту, що визначає напрям комунікацій у геосоціумі. До цієї групи належать Google, Discovery

Inc., Facebook, Twitter та Tik Tok. Окремо у цьому ряду стоять обслуговуючі корпорації, такі як Constellis, MacDonald's, Uber, DHL Express. Всі перелічені види діяльності – це надання послуг, яке стимулювало розвиток «суспільства споживання» та поставило виробництво у глобальному світі на другий план, але у наявних умовах ми маємо говорити про засоби відновлення балансу виробництва та споживання в цій сфері.

Узгоджується подібна діяльність у геополітичних об'єднаннях, які за багатьма ознаками виступають центрами інтеграції зазначеної транснаціональної активності. До даної групи належать Фонд Сороса, Римський та Більдербергський клуби, а також інші міжнародні організації в цій сфері, яким і належить авторство моделі геополітичного олігархічного консенсусу та приписується статус тіньового світового уряду.

Провідне місце у списку подібних об'єднань займає World Economic Forum у Давосі, який є відображенням наявного балансу між фінансовим та політичним центрами влади у світі. На зазначених зібраннях опредметнюється глобальний рівень управлінських відносин, визначається порядок денний світового співіснування, розставляються акценти в управлінні домінуючими ресурсами людства. Цей форум народився як альтернатива Організації Об'єднаних Націй, де правила існування світу встановлюють провідні держави. Отже, у світі існують транснаціональні корпорації та їх об'єднання, а також держави та їх об'єднання, які взаємодіють і конкурують в процесі управління геосоціумом.

Нескладно помітити аналогію, дзеркальний характер установ, що досліджуються: сформувавшись навколо впливового стратегічного ресурсу, транснаціональні корпорації отримують подібність до держави. Вони перебирають на себе державні функції та тяжіють до автономного циклу існування. Таким чином, відбувається суб'єктивація світової та регіональної тіньових держав, які стають потужними учасниками глобального управління.

2. Перетікання функцій та нові контури геосоціуму

Досліджуючи ці перетворення, варто звернутись до визначення міри трансформації моделі глобального управління. Міри як її бачив засновник нашої філософської школи В. Воловик. Він визначав міру як межу усталеності якості і змінюваності кількості в рамках даної якості Велика частина двадцятого століття пройшла для

більшості представників геосоціуму під знаком усталеності якості існування. Двадцять перше століття апелює до імпульсивних та кількісних змін в процесі глобального співіснування. Міра тут полягає у гармонійному розподілі функцій управління ресурсами життєдіяльності.

Однією з перших державних функцій, яку спробували перебрати на себе транснаціональні корпорації є соціальне забезпечення як підґрунтя для контролю людського капіталу. Деякі з цих установ намагаються гармонізувати екосистему організації, створюючи інклюзивні робочі місця, як Google. Дана практика є важливою для людей з особливими потребами, але одночасно дуже схожа на PR-компанію для підтримки Google у світовій спільноті споживачів інформаційних продуктів.

Інші компанії, на кшталт Mittal Steel Company N.V., намагаються повністю скопіювати державну соціальну сферу за рахунок впровадження власної системи соціального страхування та відокремленого надання соціальних послуг, утворюючи автономний погляд на збереження трудового потенціалу організації. Як висновок, держава починає втрачати свій статус монопольного соціального гаранта.

Проте, найбільш якісно соціальну функцію у вигляді збереження та розвитку людського потенціалу можуть виконати тільки об'єднання людей, пов'язані із територією проживання (громади). Вони виступають джерелом суб'єктності учасників глобального управління, яке походять з фактичних основ життєдіяльності. Як прикладом, Японія – одна з найбільш розвинутих країн у світі, яка піклується про свій людський капітал. Ф. Фукуяма зауважує, що перша та головна соціальна група, якій особистість в Японії зобов'язана своїм шануванням, – це родина, та доброзичлива влада батька над дітьми слугувала похідною моделлю будь-яких владних відносин у суспільстві. Тобто, сім'я як джерело гармонійного існування є ключовим прообразом об'єднання людей, яке у повній мірі здатне забезпечити належне зберігання та розвиток ресурсів життєдіяльності. Об'єднання сімей на певній території сприяють утворенню громади – інституту, що узагальнює та вирішує проблеми відновлення соціального організму, але на вищому, порівняно із сім'єю, рівні.

Впровадження цієї моделі управління ставить людей перетворює громади на суб'єктів відносин у глобальному світі. Це не повернення до давньо-

грецьких полісів або Республіки Святого Марка, а створення екзистенційних джерел, які здобули розвитку під опікою сильних держав та стали регуляторами функціонування геосоціуму. Як приклад, Кремнієва долина, Шень-Чжень, Ухань, Лос-Анджелес, Мумбай – урбанізовані громади, які визначають вектор розвитку людей, країн, держав по всьому світу.

Інша справа із сільськими громадами, що працюють на землі та виробляють сировину для харчових продуктів, яку привласнюють великі транснаціональні корпорації, на кшталт Cargill Inc. Якщо міста можуть відстоювати свій ресурс та людський капітал, то села на це не здатні, поки не утвориться інститут фермерства та не відбудуться реальні фермерські об'єднання, які зможуть задавати тон для поставок продукції в країні та по всьому світу.

Як приклад, зміна цін на майбутні врожаї на світових сировинних біржах у випадку страйків чи проблем у великих та малих виробників харчових продуктів. У такому випадку, ми бачимо приклад відновлення первинної суб'єктності громад, навколо якої поступово об'єднуюватимуться інші суб'єкти геосоціальних відносин.

У процесі розвитку інституту фермерства велике питання залишається відносно певної форми власності/відношення до землі. Фермери-власники та їхні об'єднання здатні стати суб'єктами управління, якщо їх право власності захищено державою, або іншими суб'єктами управлінських відносин.

Перейдемо, до головної функції управління соціумом та геосоціумом, навколо якої точиться найбільше дискусій – застосування насильства. М. Вебер наполягав, що тільки держава має законну претензію на монополізацію легітимного фізичного насильства. Водночас, при дефрагментації державної влади цю претензію оформлюють різного роду групи силової самопомогі, або воєнізовані корпорації, такі як *Légion étrangère*, *Constellis* та ПВК Вагнер. Силкові групи соціальної самопомогі організовані громадами не мають тривалого владного впливу та маргіналізуються при втраті основного джерела фінансування – громадського бюджету. Інша справ з приватними військовими компаніями, які фінансуються тінювими державами та зазвичай виступають партнерами сильних формальних держав і руйнівниками слабких учасників геосоціальних відносин.

Звернемо увагу на те, що підґрунтям для оновлення моделі управління геосоціумом є кардинальна зміна процесів виробництва та споживання

матеріальних благ, яка отримала по справжньому глобальний характер. Колись представники діалектико-матеріалістичної парадигми заявляли, що виробництво стає суспільним, але привласнення залишається приватним. Суспільні засоби виробництва залишаються приватною власністю невеликої групи осіб. Цю тезу можна екстраполювати на сучасний світ транснаціональних корпорацій з корекцією, що виробництво поступово стає міжнародним, а невелика група власників бориться за права контролювати всі ресурси (промислові, земельні, цифрові).

3. Особливості процесу трансформації глобального управління

Особливість процесу трансформації глобального управління полягає у тому, що зазначені міжнародні комерційні організації утворюють сірі зони «штучного хаосу», які доволі складно контролювати за допомогою традиційних інструментів. Подібні зміни прийнято називати переходами, які забезпечують нову конфігурацію контролю стратегічних ресурсів життєдіяльності.

Як приклад, «зелений перехід», який можна визначити як відчуження енергетичного потенціалу держави за рахунок «зменшення» вуглецевого сліду. При вказаному переході, провідну роль в системі енергетичного балансу починають відігравати великі приватні власників відновлюваних джерел електроенергії та домогосподарства, які тяжіють до самозабезпечення. Держава ж намагається зберегти функцію регулятора, але це стає все складнішим за рахунок автономізації інших учасників енергетичного обміну.

Характерною ілюстрацією проблемності подібного переформатування є Україна, де розвиток відновлюваної енергетики за допомогою завищених тарифів призвів до колосальних фінансових проблем для держави. У вказаній ситуації неостанню роль відіграв вплив компанії ДТЕК на економіку та енергетику країни. Зазначимо, що більш широке залучення до розв'язання цієї проблеми невеликих споживачів, об'єднаних у громади, змогло б покращити баланс нової моделі управління країною.

У секторі споживання відбувається формування іншого напрямку взаємодії транснаціональних корпорацій та громадян у вигляді посилення шерінгу як сумісного використання засобів виробництва, земельних ділянок, майна та цифрових потужностей. Це змінило погляд на право власності, стимулювало соціальну згуртованість та поставило державу у роль учасника ринко-

вих відносин. На даний час не існує ефективних інструментів державного контролю роботи організацій, які розвивають сумісне споживання. Тобто, дерегуляція відносин із власністю дозволяє нівелювати можливість державного нагляду та за рахунок цього швидко просунути до прямої взаємодії «транснаціональні корпорації – громади».

Крім того, особливої ваги цей процес набуває в рамках «цифрового переходу». Як приклад, плідна співпраця підрозділу цифрової ТНК Uber Movement та керівництва Цинциннаті у сфері регулювання транспортних потоків: регіональна рада урядів ОКІ, Організація столичного планування регіону Великий Цинциннаті, використовує дані швидкості руху Uber для вимірювання ефективності пілотної програми зменшення швидкості руху через діловий район. За допомогою набору даних Uber Speed, ОКІ може аналізувати дані про швидкість, сегмент за сегментом, по всьому діловому району за годинами дня та напрямком руху. Тобто замість залучення державного нормативного регулювання відбувається самоорганізація через співпрацю транснаціональних корпорацій та громад, які перетворюються на суб'єктів управління глобальним енергообміном.

Відтак, сектор цифрової економіки задає обриси нової конфігурації геосоціуму, в якому великі транснаціональні корпорації співпрацюють з громадами, набули суб'єктності у системі управління ресурсами життєдіяльності. Це відбувається на основі встановлення прийнятної конфігурації розподілу управлінських функцій та цифровізації процесів обміну ресурсами життєдіяльності.

Звернемо увагу на збереження якісного людського капіталу. Освітня функція не завжди і не всюди належала державі, але її контроль забезпечував потенціал розвитку суспільства. Заклади освіти у ринковому суспільстві перебувають у стані жорсткої конкуренції, де приватний сектор має потенціал гнучкості та значну перевагу над державним сектором, особливо коли це стосується міжнародних корпорацій.

Характерним прикладом є Google Digital Workshop та Metinvest polytechnic, які повністю обслуговують інтереси та потреби своїх «материнських організацій». Разом із цим, освіта для забезпечення управлінськими кадрами функціонування суспільства залишається на задньому плані та потребує конструктивного доопрацювання і визначення векторів подальшого

її розвитку. Тобто, освіта як вторинний продукт системи суспільного виробництва визначається формальною або тіньовою державами. У випадку України тіньова держава пропонує більш зрозумілу програму розвитку соціуму та відповідно має більшу перевагу.

Проте, найбільш суттєвий вплив на трансформацію глобального управління здійснює «криптовалютний перехід» та його виробнича основа – майнінг. П. Він'я позначає природу цього процесу так: власники комп'ютерів «добувають» криптовалюту, вводять її у обіг та наділяють вартістю, яка базується на вартості витрачених на майнінг ресурсів. Тобто людина дає у спільне користування обчислювальні потужності та несе енергетичні витрати, а у обмін отримує еквівалент блага. У такому разі держава втрачає функцію забезпечення фінансового обігу, а управлінська проблема ще більше посилюється в умовах цифровізації соціуму та геосоціуму. За великий рахунок ця функція переходить до домінуючого учасника ринкових відносин, який накопив більше криптовалют.

Зосередимось на змісті змін у процесі фінансового забезпечення існування. Як відомо, у своїй праці «Капітал» К. Маркс фіксує такі складові вартості: тіло товару, який слугує еквівалентом, завжди визначається як втілення абстрактної людської праці та завжди у той же час є продукт визначеної корисної, конкретної праці. Розподіл праці на безпосередню та абстрактну дає останній можливість служити еквівалентом обміну матеріальними благами для забезпечення практичної активності людини.

Абстрактна праця вимірюється у часі, витраченому на отримання практичної користі, але у цифрову епоху не передбачає прямого натурального обміну, а потребує нового фінансового інструменту, яким поступово стають криптовалюти. Зауважимо, що більшість держав виступають категорично проти використання вільних цифрових валют та паралельно намагають розробити свої одинці цифрового товарного обміну, але здійснювати контроль подібної активності неможливо без транснаціональних корпорацій – власників інструментів розбудови інформаційного суспільства.

Відображенням подальшого розвитку матеріального виробництва та споживання в цій сфері є блокчейн-технології, які оптимізували паритетний обмін на рівні від суб'єкта до суб'єкта, де сутністю обміну виступає енергія праці, природ-

них ресурсів, цифрового та промислового виробництва. Саме це на практиці дозволить перейти до оновлення моделі глобального управління у вигляді взаємодії зазначених вище корпорацій, громад і держав.

Справедливий розподіл суб'єктної активності у сфері освіти, захисту інтересів, енергетиці та фінансовому обігу гарантує цілісність зазначеної моделі та її перспективу. Проте, копіювання функцій у подібному моделюванні є недоречною, а відтак ці суб'єкти геосоціальних відносин представляються нам взаємодоповнюючими елементами системи глобального управління, які обмінюються базовими енергетичними елементами. З урахуванням складності конструкції, розбудова подібного системного енергообміну повинна базуватись на конструктивних принципах комунікації, серед яких: відкритість для приєднання до системи нових учасників; толерантне обговорення позицій та інтересів задля досягнення суспільного консенсусу; відповідальність за прийняті рішення.

Стимулювання тіньової держави до виходу на пряму комунікацію з формальною державою та громадами впливає на формування відкритої енерго-інформаційної системи, де базові функції управління перерозподіляються відносно потенціалу суб'єктів геосоціальних відносин.

Отже, необхідно осучаснити концепцію нового глобального співіснування за рахунок закріплення ідей шерінгу як права сумісного використання виробничих комплексів (технопарків), плодючої землі, цифрових потужностей та управлінських механізмів, які забезпечать належне функціонування соціуму та геосоціуму. Це необхідно зробити не тільки в сфері споживання, а й у процесі виробництва, що гармонізує управління стратегічними ресурсами життєдіяльності та доступ до їх використання.

Висновки

Таким чином, ми дійшли висновку, що зміна умов життєдіяльності у світі стимулювала перерозподіл стратегічних ресурсів існування та оновлення моделі управління геосоціумом. В основу глобального співіснування було покладено сумісне виробництво та споживання матеріальних благ.

Початок епохи шерінгу вплинув на гнучкість існуючих суб'єктів управління, таких як формальні та тіньові держави, а також заохотив відродження суб'єктності громади, які стають центрами тяжіння для інших учасників геосоціальних

відносин. У цій конструкції паралельно існують транснаціональні корпорації та їх об'єднання, держави та їх об'єднання, громади, які почитають розгортати та легітимізувати свої об'єднання.

Специфікою нової моделі глобального управління є вільне перетікання базових управлінських функцій в залежності від стану учасників геосоціуму, який впливає на характер енергоінформаційного обміну та баланс використання ресурсів життєдіяльності. Фундаментом цих змін стали зелений, цифровий та криптовалют-

ний переходи, які є ресурсним підґрунтям майбутньої співбуття. Проте, ми бачимо посилення конкуренції суб'єктів управління глобальними відносинами. Як вихід, формування моделі глобального управління на основі системи принципів комунікації, таких як відкритість, толерантне обговорення позицій та відповідальна участь у діалозі. Це можливо за рахунок оптимізації шерінгу в рамках впровадження практики сумісного використання благ в рамках цілісної моделі егергообміну.

Список використаних джерел

- Грамші А. В'язничні зошити. Вибрані твори / пер. з італ. Київ : Вперед, LAT and Київ, 2014. 241 с.
- Воловик В. Мера. Краткий философский словарь / ред.-составители В.И. Воловик, Г.В. Воловик. Запорожье, 2004, Просвіта. С. 68.
- Дацюк С. Швидкі зміни чи дрейф світ. 2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5adef41906c30/>
- Hassan A. M., Elaref, A. I. A. Predictions of George in His Political Novel 1984. *Open Journal of Social Sciences*. 2022. № 10. С. 273–278.
- Li X. Research on China's Social Governance Mode Transformation and Upgrading in Supply-Side Reform Field-From the Perspective of Public Management. *Chinese Studies*. 2017. № 6. С. 188–200. DOI: 10.4236/chnstd.2017.63019.
- Li W. T. Time-Space Utopian Model as a Critical Method of Sociology: A Book Review of Utopia Method Vision. *Open Journal of Social Sciences*. 2021. № 9. С. 65–73. DOI: <https://doi.org/10.4236/jss.2021.912005>
- Mishra V. The Role of Global Civil Society in Global Governance. *Beijing Law Review*. 2012. № 3, 4. С. 206–212. DOI: 10.4236/blr.2012.34026.
- Zhiyan Li. Some Thoughts on Ecological Marxism. *Open Journal of Social Sciences*. 2021. № 9. С. 12. DOI: 10.4236/jss.2021.912014

REFERENCES

- Gramsci, A. (2014). Prison notebooks. Selected works / Translated from the Italian. Kyiv : Vpered, LAT and K. 241.
- Volovyk, V. (2004). Measure. A short philosophical dictionary / Edited by V.I. Volovik, G.V. Volovik. Zaporizhzhia : Prosvita. С. 68.
- Datsiuk, S. (2018). Rapid changes or drift of the world. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5adef41906c30/>
- Hassan, A. M., Elaref, A. I. A. (2022). Predictions of George in His Political Novel 1984. *Open Journal of Social Sciences*, 10, 273–278. <https://doi.org/10.4236/jss.2022.103020>
- Li, X. (2017) Research on China's Social Governance Mode Transformation and Upgrading in Supply-Side Reform Field-From the Perspective of Public Management. *Chinese Studies*, 6, 188–200. doi: 10.4236/chnstd.2017.63019.
- Li, W. T. (2021). Time-Space Utopian Model as a Critical Method of Sociology: A Book Review of Utopia Method Vision. *Open Journal of Social Sciences*, 9, 65–73. <https://doi.org/10.4236/jss.2021.912005>
- Mishra, V. (2012) The Role of Global Civil Society in Global Governance. *Beijing Law Review*, 3, 4, 206–212. doi: 10.4236/blr.2012.34026.
- Zhiyan, Li (2021). Some Thoughts on Ecological Marxism. *Open Journal of Social Sciences*, 9, 12, DOI: 10.4236/jss.2021.912014

VLADIMIR, GLAZUNOV – Doctor of Philosophical Sciences,
Assistant Professor, Professor of Department of Philosophy, Public Administration and Social Work
of Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia (Ukraine)
E-mail: glazunovzp@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0426-3230>

OLEKSANDR, KRASNOKUTSKYI – Doctor of Philosophical Sciences,
Assistant Professor, Professor of Department of Philosophy,
Public Administration and Social Work of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: olvolkras@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7818-2284>

OLEH, MASIUK – Doctor of Philosophical Sciences,
Assistant Professor, Professor of Department of Philosophy, Public Administration and Social Work
of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine).
E-mail: olegpm16@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3853-5863>

A MODEL OF GLOBAL GOVERNANCE: SOCIAL AND PHILOSOPHICAL ANALYSIS

Abstract

The topic of the global governance model is relevant in the modern world in the context of various global challenges and problems. The growing globalization of the economy, politics, culture and other spheres of life creates a need to understand and improve governance models at the level of the world community. The article analyzes the changes in the model of geosociety governance that have occurred under the influence of the development of the sharing and digital economies. The nature of the interaction between states and transnational corporations is determined, as well as the potential place of communities as the owner and source of resource exchange and the subject of global governance in the process of this interaction. That is, the purpose of the study is to understand the trends in updating the global governance model in the process of geosociety transformation. We used a dialectical approach and the method of intellectual inversion, which allowed us to take a comprehensive look at the redistribution of the functions of managing society and geosociety. As a result, it is stated that the green, digital and cryptocurrency transitions are instrumental forms for redefining the model of global management of strategic life resources. The author concludes that the transition to the era of digital coexistence has increased the flexibility of global governance actors and the diversity of their associations through harmonization and restoration of the energy and information balance of the system. The modern complex and, at the same time, fragile and vulnerable construction of geosociety requires the emerging governance system to adhere to the principles of openness, tolerance, dialogic communication and responsibility of all participants in geosocial relations. In general, further development of the socio-philosophical analysis of the global governance model will help not only to better understand the complex interrelationships in the global political and social landscape, but also to contribute to the creation of more effective and fair governance mechanisms at the international level. many aspects, including political, economic, social and cultural factors. Nevertheless, some general principles and directions that can be taken into account when developing such a model should be outlined.

Keywords: transnational corporations, green transition, imperialism, geosociety, sharing, transformations of the global governance model.

© The Author(s) 2024
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 17.12.2023
Accepted date 02.01.2024
Published date 17.01.2024

How to cite: Володимир, Глазунов, Олександр, Краснокутський, Олег, Масюк. Модель глобального управління: соціально-філософський аналіз. Humanities studies : Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2024. 18 (95). P. 32–41.
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-18-95-04>